

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију</p> <p>16.07.2015. Наставно научно веће Економског факултета у Суботици</p>
<p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>Проф. др Александар Грубор, редовни професор, Маркетинг, 28.03.2013, Економски факултет у Суботици Проф. др Ружица Ковач Жнидершић, редовни професор, Маркетинг, 05.11.2009, Економски факултет у Суботици др Драган Ђурановић, доцент, Трговина, 10.10.2014, Економски факултет у Суботици др Ивана Домазет, виши научни сарадник, Друштвене науке - економија, 17.12.2014, Институт економских наука Проф. др Саша Вељковић, ванредни професор, Маркетинг, 02.04.2011, Економски факултет у Београду</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме:</p> <p>Никола, Мирослав, Милићевић</p>
<p>2. Датум рођења, општина, држава:</p> <p>04.08.1984, Ивањица, Република Србија</p>
<p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив</p> <p>Економски факултет у Суботици, Трговина, дипломирани економиста - мастер</p>
<p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија</p> <p>2010, Менаџмент и бизнис (модул Маркетинг)</p>
<p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: -</p>
<p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: -</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<p>ДОСТУПНОСТ ПРОИЗВОДА ПОСРЕДСТВОМ АЛТЕРНАТИВНИХ ЛОГИСТИЧКИХ СИСТЕМА У ОДАБРАНИМ ЕКОНОМИЈАМА У УСПОНУ</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација кандидата Николе Милићевића под називом „Доступност производа посредством алтернативних логистичких система у одабраним економијама у успону“ структурирана је из Увода, 4 поглавља: Логистички системи – теоријске контроверзе, Управљање залихама и доступност производа у малопродајним објектима – општи оквир, Доступност производа у малопродајним објектима – емпиријски оквир, Истраживање доступности производа у одабраним економијама у успону, као и Закључних разматрања и Литературе, што је све заједно изложено на укупно 236 страница.

У наставку следи преглед садржаја докторске дисертације:

Увод.....	1
I Логистички системи – теоријске контроверзе.....	7
1. Логистика у функцији ланца снабдевања.....	7
1.1. Концепт ланца снабдевања.....	7
1.1.1. Менаџмент ланца снабдевања.....	8
1.1.2. Структура ланца снабдевања.....	10
1.1.3. Процеси ланца снабдевања.....	12
1.1.4. Препоручени модел ланца снабдевања.....	15
1.1.5. Пословне стратегије у ланцу снабдевања.....	16
1.1.5.1. Стратегија „гурања“.....	16
1.1.5.2. Стратегија „вучења“.....	17
1.1.6. Вредносни приступ ланцу снабдевања.....	19
1.1.7. Однос логистике и менаџмента ланца снабдевања.....	21
1.2. Појмовно одређење и фазе развоја логистике.....	22
1.2.1. Организационо разграничење логистике.....	25
1.2.2. Основни циљеви логистике.....	28
1.2.3. Логистика у функцији креирања вредности.....	30
2. Интегрисани приступ.....	32
2.1. Фактори развоја интегрисане логистике.....	32
2.2. Модел интегрисане логистике.....	34
2.2.1. Примарне логистичке активности.....	35
2.2.2. Логистика услуга.....	37
2.2.3. Логистика у контексту сервиса потрошача.....	39
3. Динамички приступ.....	41
4. Системски приступ.....	42
4.1. Систем пословне логистике.....	43
4.2. Повезаност логистике и других пословних функција.....	45
5. Малопродајни логистички системи.....	47
5.1. Централизовани систем.....	49
5.1.1. Основне активности дистрибутивног центра малопродавца.....	50
5.1.2. Број и локација дистрибутивних центара.....	52
5.2. Директни систем.....	53
II Управљање залихама и доступност производа у малопродајним објектима – општи оквир.....	56
1. Управљање залихама у малопродаји.....	56
1.1. Врсте и функције залиха.....	57
1.2. Ефикасност управљања залихама.....	58
1.3. Трошкови залиха.....	59
1.3.1. Трошкови држања залиха.....	60
1.3.2. Трошкови прибављања залиха.....	61
1.3.3. Трошкови недостатка залиха.....	62
2. Процес оптимизације залиха.....	64

2.1. Оптимална количина поруџбине.....	65
2.2. Оптимално време поручивања	68
2.3. Сигурносне залихе.....	69
3. Доступност производа у малопродаји.....	71
3.1. Идентификовање доступности производа.....	72
3.2. Доступност производа на продајним полицама	74
4. Одређење и облици недостатка залиха у малопродајним објектима.....	76
5. Методе мерења недостатка залиха.....	77
6. Аутоматизовани процес идентификовања недостатка залиха.....	81
7. Приступи смањењу недостатка залиха у малопродајним објектима.....	82
7.1. Организација колаборативног процеса набавке у малопродаји.....	83
7.2. Контрола нивоа залиха у малопродајним објектима.....	85
7.3. Технике прогнозе тражње у малопродаји.....	87
7.4. Имплементација аутоматизованог система наручивања	89
7.5. Интегрисани процес планирања промоција и послови мерчендајзинга.....	90
8. Концепт „ефикасног одговора потрошачу“ – ECR.....	93
8.1. Натанак и развој „ECR“ концепта.....	93
8.2. Кључне компоненте „ECR“ концепта.....	94
8.3. Концепт „ефикасног одговора потрошачу“ у функцији повећања доступности производа.....	95
III Доступност производа у малопродајним објектима – емпиријски оквир.....	97
1. Нивои доступности производа у малопродајним објектима.....	97
2. Детерминанте доступности производа у малопродајним објектима.....	100
3. Однос нивоа залиха и доступности производа у малопродаји.....	102
4. Логистички аспект доступности производа.....	104
5. Узроци недостатка залиха у малопродајним објектима.....	105
6. Реакције купаца у случају недостатка залиха у малопродајним објектима	110
7. Специфичности понашања купаца у ситуацијама недостатка залиха.....	113
8. Ефекти недостатка залиха у малопродајним објектима.....	115
9. Трошкови недостатка залиха у малопродаји.....	117
IV Истраживање доступности производа у одабраним економијама у успону	120
1. Методолошки оквир.....	120
1.1. Структура узорка.....	120
1.2. Варијабле.....	122
1.3. Методе истраживања.....	123
2. Резултати истраживања	124
2.1. Република Србија.....	125
2.1.1. Доступност производа на продајним полицама.....	125
2.1.2. Доступност производа у објекту.....	129
2.1.3. Фантомски производи.....	132
2.1.4. Карактеристике производа.....	137
2.1.5. Карактеристике објекта.....	143
2.1.6. Логистички системи испоруке.....	149
2.2. Босна и Херцеговина.....	157
2.2.1. Доступност производа на продајним полицама.....	157
2.2.2. Доступност производа у објекту.....	161
2.2.3. Фантомски производи.....	165
2.2.4. Карактеристике производа.....	170
2.2.5. Карактеристике објекта.....	175
2.2.6. Логистички системи испоруке.....	184
2.3. Црна Гора.....	188
2.3.1. Доступност производа на продајним полицама.....	188
2.3.2. Доступност производа у објекту.....	192
2.3.3. Фантомски производи.....	195
2.3.4. Карактеристике производа.....	199
2.3.5. Карактеристике објекта.....	205

2.3.6. Логистички системи испоруке.....	209
3. Ефекти примене алтернативних логистичких система испоруке.....	213
4. Дискусија о резултатима истраживања.....	214
5. Ограничења и предлози за будућа истраживања.....	219
Закључна разматрања.....	220
Литература.....	227

Сходно наведеном, докторска дисертација се састоји од 236 страна, 4 поглавља, 159 табела, 61 графика и 35 слика.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Садржај докторске дисертације почиње **уводним делом**. У њему кандидат најпре наводи *предмет истраживања* – истраживање доступности производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима са логистичког аспекта. Кандидат потом у уводном делу наводи *циљеве истраживања*. Циљ дисертације је да се кроз прикупљање и обраду примарних и секундарних података истражи доступност производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима са аспекта примене различитих логистичких система испоруке. У докторској дисертацији, пажња је посвећена и следећим додатним циљевима:

- Идентификовати стопе недостатка залиха за одређене категорије производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима;
- Идентификовати основне узроке недостатка залиха производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима;
- Истражити доступност производа свакодневне потрошње у контексту одређених карактеристика производа и малопродајних објеката;
- Истражити различите приступе и моделе повећања доступности производа у малопродајним објектима;
- Истражити релевантност сарадње малопродаваца и њихових добављача у циљу смањења недостатка залиха и унапређења оперативне ефикасности реализације пословних процеса.

Поред наведеног, у уводном делу кандидат даје хипотезе истраживања. Најпре је наведена главна хипотеза:

H_0 : *Постоји значајна разлика између доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом централизованог логистичког система и доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом директног логистичког система.*

Након тога, наведене су и помоћне хипотезе:

H_1 : *Разлика између доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом централизованог логистичког система и доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом директног логистичког система је значајна у оквиру различитих малопродајних формата.*

H_2 : *Разлика између доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом централизованог логистичког система и доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом директног логистичког система је значајна у оквиру различитих категорија производа.*

Након увода, рад садржи четири поглавља, иза којих следе закључна разматрања.

Прво поглавље бави се логистиком, као једном од кључних компоненти ланца снабдевања. Она је анализирана кроз различите приступе: динамички, интегрисани и системски. У оквиру системског приступа, имајући у виду међусобну зависност и усклађеност примарних логистичких активности, акценат је стављен на значај логистичких система у малопродаји.

Како се њихов задатак огледа у задовољавању финалних корисника кроз доставу „правог“ производа, у „правој“ количини, на „правом“ месту и у „право“ време, представљена су два, у пракси најприменљивија малопродајна логистичка система: централизовани и децентрализовани (директни). С тим у вези, процес испоруке производа у малопродаји се може реализовати посредством дистрибутивних центара (у случају централизованог) или директно од стране добављача (у случају децентрализованог). Имајући у виду да је један од примарних циљева оба логистичка система обезбеђење адекватног нивоа доступности производа, њихове специфичности су детаљно образложене у овом поглављу.

Друго поглавље представља део дисертације у којем се доступност производа свакодневне потрошње, као основни предмет истраживања, сагледава кроз општи (теоријски) оквир. Пре објашњења датог појма, на самом почетку пажња је посвећена менаџменту залиха, једној од примарних логистичких активности. Приказани су и основни модели контроле залиха, као и процес њихове оптимизације, све у циљу обезбеђивања адекватног нивоа доступности производа у малопродаји. Доступност производа је анализирана кроз појавне облике, методе мерења и идентификовања недостатка залиха. У овом поглављу представљене су мере и активности повећања доступности производа свакодневне потрошње у малопродаји.

У **трећем поглављу** доступност производа свакодневне потрошње је разматрана кроз емпиријски оквир. Поред анализе ове тематике на глобалном и националним нивоима, посебна пажња посвећена је кључним детерминантама доступности производа. Уз истраживања дате проблематике са логистичког аспекта, презентована су и истраживања у вези са основним узроцима недостатка залиха у малопродаји. Како ефекти овог проблема у великој мери зависе од реакција потрошача, акценат је стављен и на специфичности њиховог понашања у таквим ситуацијама. Суочени са недостатком залиха производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима, они су изложени губитку времена, новца и енергије. Самим тим, у овом поглављу представљена су и истраживања негативних ефеката овог проблема, који се одражавају, не само на купце, већ и на малопродавце и њихове добављаче (произвођаче).

Последње, **четврто поглавље** односи се на истраживачки део дисертације и обраду примарних података. У њему је образложена методологија истраживања, презентовани су резултати и тестиране постављене хипотезе. Поред дискусије о резултатима, у овом поглављу представљена су ограничења и предлози за будућа истраживања.

На послетку, приказана су **закључна размарања**. Посебан акценат је на сагледавању остварености циљева истраживања, доприноса теоријском корпусу који се односи на разматрану проблематику, као и потенцијалних импликација за малопродајне компаније у вези са обезбеђивањем адекватног нивоа доступности производа свакодневне потрошње.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Грубор, А. **Милићевић, Н.** (2015). The Analysis of FMCG Product Availability in Retail Stores, *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 26(1), 67–74. **(M22)**
2. **Милићевић, Н.** Грубор, А. (2015). The effect of backroom size on retail product availability – operational and technological solutions, *The AMFITEATRU ECONOMIC journal*, 17(39), 661-675. **(M22)**
3. Грубор, А. **Милићевић, Н.** Мијић, К. (2013). An Empirical Analysis of Inventory Turnover Ratio in FMCG Retail Sector - Evidence from the Republic of Serbia, *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 25(5), 401-407. **(M22)**
4. Грубор, А. **Милићевић, Н.** Ђокић, Н. (2016). The effect of inventory level on product availability and sale, *Prague Economic Papers*, PEP, 4/2016. **(M23)**
5. Грубор, А. **Милићевић, Н.** (2013). Consumer reactions to out-of-stocks of hedonic products, *Actual Problems of Economics*, 147(9), 283-293. **(M23)**

6. Грубор, А. **Милићевић, Н.** (2015). Measuring On-shelf Availability of FMCG Products, *Индустрија*, 41(1), 53-71. **(M24)**
7. **Милићевић, Н.** Давидовић, М. Стефановић, М. (2012). Financial effects of inventory management in trading companies - EOQ model, *Facta Universitatis*, 9(4), 507 – 519. **(M51)**
8. **Милићевић, Н.** (2011). Планирање и мерење перформанси у ланцу снабдевања, препоручени модел ланца снабдевања, *SM 2011*, Економски факултет Суботица. **(M33)**
9. **Милићевић, Н.** (2012). The implementation of Efficient Consumer Response Concept, *EMC 2012*, Зрењанин. **(M33)**
10. **Милићевић, Н.** Стругар, М. (2013). The implementation possibilities of collaborative planning, forecasting, replenishment model – “CPFR” model, *EMC 2013*, Зрењанин. **(M33)**
11. **Милићевић, Н.** Лековић, С. (2014). Basic assumptions and antecedents of vendor managed inventory model, *EMC 2014*, Зрењанин. **(M33)**
12. **Милићевић, Н.** (2015). Logistics as a component of customer service, *EMC 2015*, Зрењанин. **(M33)**
13. **Милићевић, Н.** Ђокић, И. (2015). Доступност глобалних и националних брендова и потенцијалне импликације на задовољство потрошача, *SM 2015*, Економски факултет Суботица. **(M33)**
14. Грубор, А. **Милићевић, Н.** Ђокић, Н. (2015). Доступност производа у контексту управљања оперативним ризицима, *EKONBIZ 2015*, Бијељина. **(M33)**

VII ZAKЉUČCI OДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У вези са тестирањем постављених хипотеза и реализацијом идентификованих циљева у оквиру докторске дисертације, могуће је доћи до следећих закључака:

Са посебним фокусом на компарацији доступности производа свакодневне потрошње, са аспекта примене алтернативних логистичких система (директног и централизованог), тестиране су **три хипотезе**. Како је наведено, **основна хипотеза** је тестирања да ли постоји значајна разлика између доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом централизованог логистичког система и доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом директног логистичког система. Будући да је у све три земље, просечна стопа недостатка залиха на продајним полицама значајно виша у случају примене централизованог у односу на директни логистички систем, **потврђује се** и основна хипотеза X_0 . На дати резултат кандидат надовезује анализе о значајности разлика у стопи фантомских производа, која је потврђена једино у Републици Србији. Уз виши ниво доступности производа, већи обрт капитала и већа ефикасност промоција, само су још неке од предности примене директног система испоруке. Позитивна разлика у стопи недостатка залиха на страни централизованог система испоруке у одабраним економијама у успону може бити последица, како све већих улагања гросиста (дистрибутера) у логистички сектор, тако и недовољно развијених дистрибутивних (складишних) центара малопродаваца.

Прва помоћна хипотеза X_1 тестирања је постојање значајности разлике између доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом централизованог логистичког система и доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом директног логистичког система у оквиру различитих малопродајних формата. Наведена хипотеза **потврђена је у потпуности једино у Црној Гори**, где је разлика у стопи недостатка залиха на продајним полицама између алтернативних логистичких система значајна у оквиру оба малопродајна формата (суперети и супермаркета). У Републици Србији и Босни и Херцеговини, поред наведених формата истраживање је спроведено и у хипермаркетима, где није потврђена значајна разлика у стопи недостатка залиха на продајним полицама. У вези са тим, кандидат наводи да њихова већа важност за малопродавца у погледу промета и приступачнија локација подстичу и олакшавају реализацију, како директних, тако и централизованих испорука производа.

Друга помоћна хипотеза X_2 којом је тестирано постојање значајности разлике између доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом централизованог логистичког система и доступности производа свакодневне потрошње испоручених у малопродајне објекте применом директног логистичког система у оквиру различитих категорија производа, **делимично је потврђена у све три земље**. Стопе недостатка залиха алтернативних логистичких система се значајно не разликују у оквиру свих категорија производа. При томе, у појединим категоријама доступност производа је виша у случају примене централизованог логистичког система, што, по кандидату, под знак питања ставља логистичке капацитете одређених добављача и ниво њихове сарадње са малопродавцима.

Циљ дисертације - да се кроз прикупљање и обраду примарних и секундарних података истражи доступност производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима са аспекта примене различитих логистичких система испоруке – **реализован је** у контексту тестирања основне и помоћних хипотеза.

Додатни циљеви реализовани су у оквиру примарног и секундарног истраживања спроведеног за потребе писања докторске дисертације. У вези са првим додатним циљем, који се односи на идентификовање стопе недостатка залиха за одређене категорије производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима, истражено је да једино у Републици Србији просечна стопа недостатка залиха на продајним полицама прелази 4% (4,30%). Њене вредности се разликују међу категоријама производа. Док у најпроблематичније категорије спадају производи за одржавање кућне хигијене (11,96%), шећер и производи од шећера (6,47%) и алкохолна пића (6,16%), најниже просечне стопе недостатка залиха на продајним полицама имају безалкохолна пића (1,50%), слане

грицкалице (1,32%) и кафа (1,29%). Такође, код осам од једанаест категорија, просечна стопа је виша од 2,5%. У односу на малопродајне објекте у Републици Србији, ниже стопе недостатка залиха на продајним полицама забележене су у Босни и Херцеговини и Црној Гори. У Босни и Херцеговини, њена просечна вредност износи 1,59%. Као и у Републици Србији, она се значајно разликује међу категоријама производа. Највиша је код производа за одржавање кућне хигијене и неге (2,52%), безалкохолних (2,38%) и алкохолних пића (2,01%). С друге стране, њене најниже вредности се јављају код шећера и производа од шећера (1,32%), сланих грицкалица (1,20%) и брашна и производа од житарица (1,09%). У Црној Гори, просечна стопа недостатка залиха на продајним полицама износи 2,17%. Највише просечне стопе имају безалкохолна пића (5,08%), слане грицкалице (2,93%) и јестива уља и масти (2,52%), а најниже зачини и додаци јелима (1,60%), кондиторски производи (0,96%) и кафа (0,96%).

Поред стопе недостатка залиха на продајним полицама (као основног индикатора доступности производа у малопродајном објекту), кандидат је истраживањем обухватио стопу недостатка залиха у објекту и стопу „фантомских“ производа. Као и у случају стопе недостатка залиха на продајним полицама, највиша просечна стопа недостатка залиха у објекту, такође је забележена у Републици Србији (3,14%). У Босни и Херцеговини и Црној Гори, она износи 0,92% и 1,55%, респективно. Посматрано по категоријама, у Републици Србији, она је највиша код производа за одржавање кућне хигијене (10,21%), а у Босни и Херцеговини и Црној Гори код безалкохолних пића (1,58% и 3,44%). Будући да је разлика између претходно наведених индикатора доступности значајна у све три земље, у малопродајним објектима се јавља проблем у вези са фантомским производима. Њихова просечна стопа у Републици Србији, Босни и Херцеговини и Црној Гори, износи редом 1,161%, 0,672% и 0,63%. Значајне разлике су потврђене и у оквиру свих категорија, при чему се највиша стопа фантомских производа у Републици Србији јавља код шећера и производа од шећера (2,788%), у Босни и Херцеговини код производа за одржавање кућне хигијене (1,287%), а у Црној Гори код безалкохолних пића (1,639%). Међутим, са аспекта учешћа у недостатку залиха на продајним полицама, фантомски производи су најзаступљенији у малопродајним објектима у Босни и Херцеговини (42%). Посматрано по категоријама, посебно се издвајају јестива уља и масти (69%), шећер и производи од шећера (62%) и производи за одржавање кућне хигијене (51%). У објектима у Републици Србији и Црној Гори, просечан удео фантомских производа у стопи недостатка залиха износи 27% и 30%. Међу категоријама у Републици Србији, он је највећи код сланих грицкалица (60%), јестивих уља и масти (47%) и шећера и производа од шећера (43%), а у Црној Гори код брашна и производа од житарица (39%), кондиторских производа (34%) и сланих грицкалица (32%).

Други додатни циљ односио се на идентификовање основних узрока недостатка залиха производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима у вези са којим су спроведена опсежна секундарна истраживања на основу којих су интерпретирани резултати примарног истраживања. У складу са тим, кандидат наводи да до недостатака залиха на продајним полицама делом долази и због проблема приликом реализације интерних операција у малопродајном објекту (попуњавања продајних полица, неадекватне контроле залиха, грешака запослених, пренатрпаних магацина и сл.).

Трећи додатни циљ био је у вези са истраживањем доступности производа свакодневне потрошње у контексту одређених карактеристика производа и малопродајних објеката. У контексту карактеристика производа (фреквентности и варијација продаје), у Републици Србији, резултати истраживања су показали да су производи са малом фреквентношћу продаје и производи са великим варијацијама продаје најпроблематичнији са аспекта доступности на продајним полицама. Њихове стопе недостатка залиха на продајним полицама су значајно више у односу на фреквентне и производе са константном продајом. У Босни и Херцеговини и Црној Гори, супротно резултатима истраживања у Републици Србији, најфреквентније производе свакодневне потрошње карактеришу високе стопе, како недостатка залиха на продајним полицама, тако и фантомских производа. С друге стране, док се у Босни и Херцеговини, производи са малим, средњим и великим варијацијама продаје значајно не разликују у стопи недостатка залиха на продајним полицама, у Црној Гори, групе са малим и великим вредностима датог индикатора имају ниже просечне стопе у односу на групу са средњим.

Када су у питању одређене карактеристике малопродајних објеката акценат је стављен на величину, број запослених, количину залиха/м² и однос складишног и продајног простора. Са аспекта величине, просечне стопе недостатка залиха на продајним полицама су компариране међу различитим малопродајним форматима. При томе, у све три земље, више стопе су забележене у мањим форматима (суперетама). У Републици Србији и Босни и Херцеговини, више стопе недостатка залиха, али и фантомских производа, се доводе у везу са малопродајним објектима који имају већи број запослених/м². Посматрано у односу на количину залиха/м², у Босни и Херцеговини и Црној Гори се по високим стопама фантомских производа посебно издвајају објекти са већим вредностима тог показатеља. Имајући у виду велико учешће фантомских производа у недостатку залиха, дати објекти у Босни и Херцеговини имају и више стопе недостатка залиха на продајним полицама. У малопродајним објектима са мањим уделом складишног у продајном простору у Босни и Херцеговини, више су стопе фантомских производа, а у Црној Гори, стопе недостатка залиха на продајним полицама.

Четврти додатни циљ односио се на истраживање различитих приступа и модела повећања доступности производа у малопродајним објектима у вези са чим су спроведена и одговарајућа секундарна истраживања. На тај циљ надовезује се и последњи, пети додатни циљ - истражити релевантност сарадње малопродаваца и њихових добављача у циљу смањења недостатка залиха и унапређења оперативне ефикасности реализације пословних процеса. У контексту последња два циља, кандидат указује на значај организације колаборативног процеса набавке, ефикасније контроле нивоа залиха у малопродајним објектима, примене адекватних техника прогнозе тражње, имплементације аутоматизованог система наручивања, ефикаснијег планирања промоција и мерчендајзинг активности.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторска дисертација по својој садржини у потпуности представља одговор на постављене истраживачке хипотезе и циљеве, реализована је по методологији научног истраживања, обухвата све кључне аспекте дефинисане теме и садржи стручну научну анализу са адекватним научним и изражено применљивим резултатима. **Кандидат је успешно реализовао постављене циљеве и тестирао постављене хипотезе.**

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Докторска дисертација написана је у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Докторска дисертација **садржи све битне елементе**. Кандидат је експлицитно навео предмет, хипотезе и циљеве истраживања, указао на потребе за истраживањем, представио преглед владајућих ставова у литератури, представио елементе дизајна истраживања, а затим реализовао емпиријско истраживање и извео закључна разматрања.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

У оквиру докторске дисертације кандидат је дао научни и апликативни допринос у вези са истраживаном тематиком.

Када је у питању научни допринос, допуњен је генерално релативно оскудан теоријски корпус у вези са доступношћу производа свакодневне потрошње. За разлику од већ спроведених истраживања у свету која се односе на логистички аспект доступност производа, извршене су анализе у оквиру различитих малопродајних формата, као и у

<p>оквиру различитих категорија производа. Поред тога, шири контекст истраживања по први пут је имплементиран у истраживаним државама. У том смислу, истраживање је дало значајан допринос увећању научне базе.</p> <p>Поред тога, имајући у виду да је у већини земаља Европске Уније, доступност производа свакодневне потрошње у малопродајним објектима била предмет одређеног броја истраживана у оквиру националних „ECR“ („Efficient Consumer Response“) иницијатива, добијени резултати омогућавају стварање полазне основе за даља тестирања и компарације у оквиру дате проблематике.</p> <p>Апликативни допринос односи се на идентификовање потенцијалних узрока проблема недостатка залиха на продајним полицама. У вези са тим кандидат је предложио одређене корективне активности које би малопродавац могао да имплементира у циљу обезбеђивања адекватног нивоа доступности производа. Резултати могу бити од нарочитог значаја малопродавцима и њиховим добављачима, посебно имајући у виду све негативне ефекте недостатка залиха у малопродајним објектима. У том контексту, они би представљали значајан извор информација неопходних приликом решавања тог проблема.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања?</p> <p>На основу претходно изнетог, могуће је констатовати да докторска дисертација нема недостатака из угла дефинисаних циљева истраживања, реализованог поступка истраживања и исказаних разматрања добијених резултата.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p> <p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се докторска дисертација кандидата Николе Милићевића под називом „Доступност производа посредством алтернативних логистичких система у одабраним економијама у успону“ прихвати, а кандидату одобри одбрана пред усвојеном Комисијом на Економском факултету у Суботици.

У Суботици,
17.07.2015.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

_____
Проф. др Александар Грубор, редовни професор

_____
Проф. др Ружица Ковач Жнидершић, редовни професор

_____
Др Драган Ђурановић, доцент

_____
Др Ивана Домазет, виши стручни сарадник

_____
Проф. др Саша Вељковић, ванредни професор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.